

РЕШЕНИЕ

№ 4991

гр. София, 20.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 40 СЪСТАВ, в публично заседание на четиринадесети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: СВЕТЛОЗАР Д. ДИМИТРОВ

при участието на секретаря ДЕСИСЛАВА ИВ. ПОПОВА
като разгледа докладваното от СВЕТЛОЗАР Д. ДИМИТРОВ Гражданско дело № 20231110153515 по описа за 2023 година

Производството е образувано по искова молба на Е. В. С. срещу /фирма/.

Ищецът твърди, че с ответника сключили договор за паричен заем Кредирект № *****/14.09.2021г., съгласно който на ищеца е отпусната сумата от 700лв. при фиксиран ГЛП от 40,05% и ГПР от 48,29%. Съобразно договора, общата дължима сума била в размер от 981,04лв. В чл. 6 от договора било уговорено, че в срок от 3 дни от усвояването на сумата, заемателят се задължава да предостави на кредитора едно от следните обезпечения: 1. безусловна банкова гаранция или 2. поръчителство. Чл. 6.2 предвиждал, че при неизпълнение на задължението на заемателя за предоставяне на обезпечение, същият дължи неустойка в размер от 1412,96лв., която му била начислена.

Ищецът твърди, че клаузата на чл. 6.2 от договора е нищожна поради противоречие със закона и добрите нрави. Посочва, че посочената неустойка излиза извън присъщата ѝ функция, като с нея се целяло единствено натоварване на потребителя с допълнителни разходи. Размерът на неустойката, възлизаща двойно на главницата, било нарушение на изискванията за добри нрави, като по този начин се извличала допълнителна облага, но същата не била включена в ГПР на договора. Според чл. 21, ал. 1 ЗПК всяка клауза, имаща за цел или резултат заобикалянето на закона, била нищожна. Тази клауза била и неравноправна.

С оглед изложеното, моли за постановяване на решение, с което да бъде признато за установено, че клаузата на чл. 6.2 от договора е нищожна.

Ответникът е подал отговор на исковата молба в законоустановения срок, с който признава, че между страните е сключен сочения договор за заем, но отрича клаузата на чл. 6.2 да е нищожна. Счита, че същата отговаря на всички изисквания и е дължима. Същата няма характер на прикрита договорна лихва и не трябва да се включва в ГПР.

Съобразно изложеното, моли за отхвърляне на предявения иск.

От страна на ответника е предявен и насрещен иск, който е приет за съвместно разглеждане. Посочва се, че ищецът не е погасил задълженията си по договора, като има остатъчни такива в размер на 700лв. за главница и 281,04лв. за възнаградителна лихва за периода 14.10.2021г.-14.03.2023г.

Съобразно изложеното, моли за уважаване на предявените насрещни искове.

Ответникът по насрещните искове е подал отговор на исковата молба, с който ги оспорва. Прави възражение за недействителност на договора за кредит, тъй като са нарушени чл. 11, ал. 1, т. 9 и 10 ЗПК.

Съдът, като съобрази събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност и обсъди доводите на страните, намира следното:

Предявени са за разглеждане установителен иск с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК вр. чл. 26, ал. 1, пр. 1 и 3 ЗЗД и насрещни осъдителни искове с правно основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 ЗЗД вр. чл. 9 ЗПК.

По делото не е спорно, а и се установява от представените писмени доказателства, че между страните е сключен договор за паричен заем Кредирект № *****/14.09.2021г., съгласно който ответникът е отпуснал на ищеца сумата от 700лв., подлежаща на връщане на 18 бр. погасителни вноски. В договора е посочен, че ГЛП е фиксиран и възлиза на 40,05%, ГПР възлиза на 48,29%, а общо дължимата сума по договора възлиза на 981,04лв. В самия договор е инкорпориран погасителен план, в който са описани размер на вноската, какво включва и нейния падеж.

Съгласно чл. 6.1 от договора, заемателят се задължава в срок от три дни, считано от усвояването на заемната сума, да предостави обезпечение по начина и реда, и отговарящи на условията на чл. 33, ал. 1 от ОУ: поръчител или банкова гаранция (поне едно от изброените). В чл. 6.2 е предвидено, че при неизпълнение на задължението по чл. 6.1, заемателят дължи на заемотателя неустойка в размер на 1412,96лв., която се начислява автоматично от заемотателя и с подписването на договора заемателя се счита уведомен за нейното начисляване. Същата се заплаща разсрочено съгласно включения в договора погасителен план.

От заключението по допуснатата, изслушана и приета съдебно-счетоводна експертиза, която не е оспорена от страните, се установява, че в изпълнение на сключения договор за кредит ищецът не е извършил никакви плащания, като са налице непогасена главница от 700лв., непогасена договорна лихва от 281,04лв. и непогасена неустойка от 1412,96лв., която обаче не е предявена с насрещен иск. Вещото лице посочва, че при включване на неустойката в договора, ГПР възлиза на 631,74%.

При горните факти, съдът прави следните изводи:

Сключеният между заемотателя и заемателя договор за заем има характеристиките на договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9 ЗПК, поради което в отношенията между страните приложение намират нормите на ЗПК и ЗЗП, тъй като ответникът има качеството на потребител.

Съгласно чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите **по определения в приложение № 1 начин**. Съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен

процент от общия размер на предоставения кредит.

В процесния договор за потребителски кредит е посочен процент на ГПР 48,29%, т. е. формално е изпълнено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Този размер не надвишава максималния допустим по чл. 19, ал. 4 ЗПК. Този размер обаче не отразява реалният такъв, тъй като не включва част от разходите по кредита, а именно – начислената неустойка, която се включва в общите разходи по кредита по смисъла на легалната дефиниция, дадена в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК.

Съгласно § 1, т.1 от ДР на ЗПК „общ разход по кредита за потребителя“ са **всички разходи по кредита**, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Общият разход по кредита за потребителя не включва нотариалните такси.

Процесната неустойка несъмнено представлява разход, свързан с договора за потребителски кредит и следва да бъде включена в ГПР по кредита, като същата е била изначално известна на кредитора. В самия договор ясно е посочено – „неустойката се начислява автоматично от заемодателя, като с подписването на договора заемателят се счита уведомен за нейното начисляване“. Тази неустойка попада в легалната дефиниция по пар. 1, т. 1 от ДР на ЗПК, в която изброяването не е изчерпателно, но ясно е посочено, че в ГПР се включват всички такси и разходи, свързани с договора за кредит. Ето защо, стойността на тази неустойка, която е изначално начислена още при подписване на договора, трябва да бъде включена при определяне на годишния процент на разходите в договора за кредит, тъй като е част от него. Очевидно обаче това не е сторено, а в ГПР е включен само размерът на възнаградителната лихва. Размерът на тази неустойка възлиза на 1412,96лв., което е 201,85% от стойността на заемната сума - 700лв., което влиза в пряко противоречие с добрите нрави и води до нейната нищожност – ТР № 1/2009г., ОСТК на ВКС. При включването на тази неустойка в ГПР, което е абсолютно необходимо, за да бъдат спазени изискванията на ЗПК, е очевидно и без да са необходими специални знания, че ГПР надвишава значително максимално допустимия по закон размер от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България – чл. 19, ал. 4 ЗПК.

По изложените съображения, съдът намира, че процесната неустойка отговаря на поставените в ЗПК критерии и следва да бъде включена в общия разход по кредита, което в случая не е сторено, а с нейното добавяне действителният ГПР по договора е значително по-висок от обявения в него и възлиза на 631,74% според експертното заключение. При това положение се налага изводът, че договорът за кредит не отговаря на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, тъй като в него липсва действителният процент на ГПР. Установява се нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, като в договора липсва посочване на годишния процент на разходите по кредита, изчислен към момента на сключването на договора, съобразно установената методика в Приложение № 1 към чл. 19, ал. 2 ЗПК. Текстът на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК не следва да се тълкува буквално, а именно - при посочен ГПР, макар и неправилно определен и без подробно описание на компонентите по него. Нормативното изискване следва да се приеме за изпълнено, когато е посочен както подробният начин на формиране на ГПР с всички негови компоненти, така и действителният му размер, за да бъде потребителят добросъвестно информиран и да не бъде въвеждан целенасочено в заблуждение.

Годишният процент на разходите е част от същественото съдържание на договора за потребителски кредит, въведено от законодателя с оглед необходимостта за потребителя да съществува яснота относно крайната цена на договора и икономическите последици от него, за да може да съпоставя отделните кредитни продукти и да направи своя информиран избор. След като в договора не е посочен ГПР при съобразяване на всички участващи при формирането му компоненти, което води до неяснота за потребителя относно неговия размер, не може да се приеме, че е спазена нормата на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Последица от неспазване изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК е, че същият се явява недействителен – чл. 22 ЗПК. Ето защо, съдът приема договорът за заем за недействителен на основание чл. 22 ЗПК.

Първоначално предявеният иск обаче е за нищожност само на клаузата за неустойка по чл. 6.2. от договора, а с отговора на исковата молба по насрещните иски е въведено възражение за недействителност на целия договор. С оглед действащият принцип на диспозитивното начало в граждански процес, съдът е ограничен от заявеното. Съдът намира оспорената клауза, уреждаща дължимостта на неустойка при неосигурено обезпечение, за нищожна. Тази клауза изпълва характеристиките на неравнопоставена такава по смисъла на чл. 143 ЗЗП, тъй като е уговорена във вреда на потребителя, не отговаря на изискванията за добросъвестност и води до значително неравновесие в правата и задълженията между страните. Същата попада под хипотезата на чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗЗП, тъй като задължава потребителя при неизпълнение да заплати необосновано висока неустойка. Уговореното задължение на кредитополучателя за предоставяне на обезпечение чрез поръчителство или банкова гаранция има за цел кредиторът да получи допълнително възнаграждение върху стойността на отпуснатия заем, което представлява заобикаляне изискванията на (ЗПК) и води до нейната нищожност съгласно чл. 21, ал. 1. Кредиторът е длъжен преди сключване на договора за кредит да оцени кредитоспособността на потребителя, като извърши справки в достъпните му бази данни и регистри и ако прецени, че не е достатъчно платежоспособен, разполага с възможността да откаже предоставянето на заемните средства. На практика тази клауза прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция (вменени □ с нормата на чл. 16 ЗПК) за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води само до допълнително увеличаване на размера на задълженията по договора. Наред с това, неустойката е договорена за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с претърпени вреди от неизпълнение на главното задължение на потребителя за връщане на заетата сума. Уговорена по този начин, неустойката очевидно излиза извън присъщите □ обезпечителна и обезщетителна функции и цели само и единствено постигане на неоснователно обогатяване за кредитора, поради което същата се явява нищожна и поради противоречието ѝ с добрите нрави. Нейният размер се равнява на повече от два пъти от стойността на отпуснатия заем, а задължението, което обезпечава, е несъществено. С оглед на това, същата накърнява принципа на справедливост и добросъвестност и влиза в колизия и с добрите нрави – чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД.

С оглед изложеното, съдът намира предявения установителен иск за нищожност на клаузата на чл. 6.2 от договора за основателен.

Както бе посочено по-горе обаче, с отговора на исковата молба по насрещните иски е въведено възражение за недействителност по чл. 22 ЗПК на целия договор за кредит, което съдът приема за основателно. Съгласно чл. 23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. Тази норма представлява своеобразна санкция за недобросъвестния кредитор, който нарушава

императивните законови изисквания, които трябва да спазва при сключване на договор за потребителски кредит, като целта е да се пресекат подобни практики. Нормата на чл. 23 ГПК не прави разграничение между възнаградителна и мораторна лихва, а използва родовото понятие лихва, поради което следва да се приеме, че потребителят дължи връщане само на чистата стойност на кредита и никакви лихви – възнаградителни или мораторни. Ето защо, в случая ответникът по насрещните искове дължи по договора само главницата от 700лв, а всички останали вземания са недължими. Видно от експертното заключение, същият не е погасил никаква част от задълженията по кредита, поради което следва да бъде осъден за сумата от 700лв., представляваща главница. Насрещният иск за сумата от 281,04лв., представляваща възнаградителна лихва, подлежи на отхвърляне.

По разноските:

При този изход на спора, право на разноски по първоначалния иск има ищецът, който е доказал такива в размер на 80лв. за държавна такса и 437лв. за платено адв. възнаграждение. Насрещната страна е направила възражение за прекомерност, което съдът намира за неоснователно.

По насрещните искове, право на присъждане на разноски имат и двете страни съразмерно на уважената и отхвърлената част от исковете.

Ищецът по тях е доказал разноски в размер на 100лв. за държавна такса, 350лв. депозит за експертиза и претендира юрк. възнаграждение, което съдът на основание чл. 78, ал. 8 ГПК определя на 100лв. От общия размер на разноските – 550лв., следва да му се присъдят 392,44лв.

Ответникът по насрещните искове е доказал разноски в размер на 300лв. за адв. възнаграждение, от които следва да му се присъдят 85,94лв.

Воден от горното, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по предявения от Е. В. С., ЕГН: *****, с адрес: /населено място/, **срещу** /фирма/, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: /населено място/, установителен иск по чл. 124, ал. 1 ГПК, че клаузата на чл. 6.2 от сключения между страните договор за паричен заем Кредирект № *****/14.09.2021г. е нищожна на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 ЗЗД.

ОСЪЖДА Е. В. С., ЕГН: *****, с адрес: /населено място/, да заплати на основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 ЗЗД вр. чл. 9 ЗПК вр. чл. 23 ЗПК на /фирма/, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: /населено място/, сумата от **700лв.**, представляваща чистата стойност (главницата) по сключения между страните договор за паричен заем Кредирект № *****/14.09.2021г., както и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от **392,44лв.**, представляваща разноски по делото по насрещния иск, като **ОТХВЪРЛЯ** иска за заплащане на сумата от **281,04лв.**, представляваща възнаградителна лихва по договора за кредит за периода 14.10.2021г.-14.03.2023г.

ОСЪЖДА /фирма/, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: /населено място/, да заплати на Е. В. С., ЕГН: *****, с адрес: /населено място/, на основание чл. 78, ал. 1 и 3 ГПК сумата от **517,00лв.**, представляваща сторени разноски по първоначалния иск и сумата от **85,94лв.**, представляваща сторени разноски по насрещните искове.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в **двуседмичен** срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____